

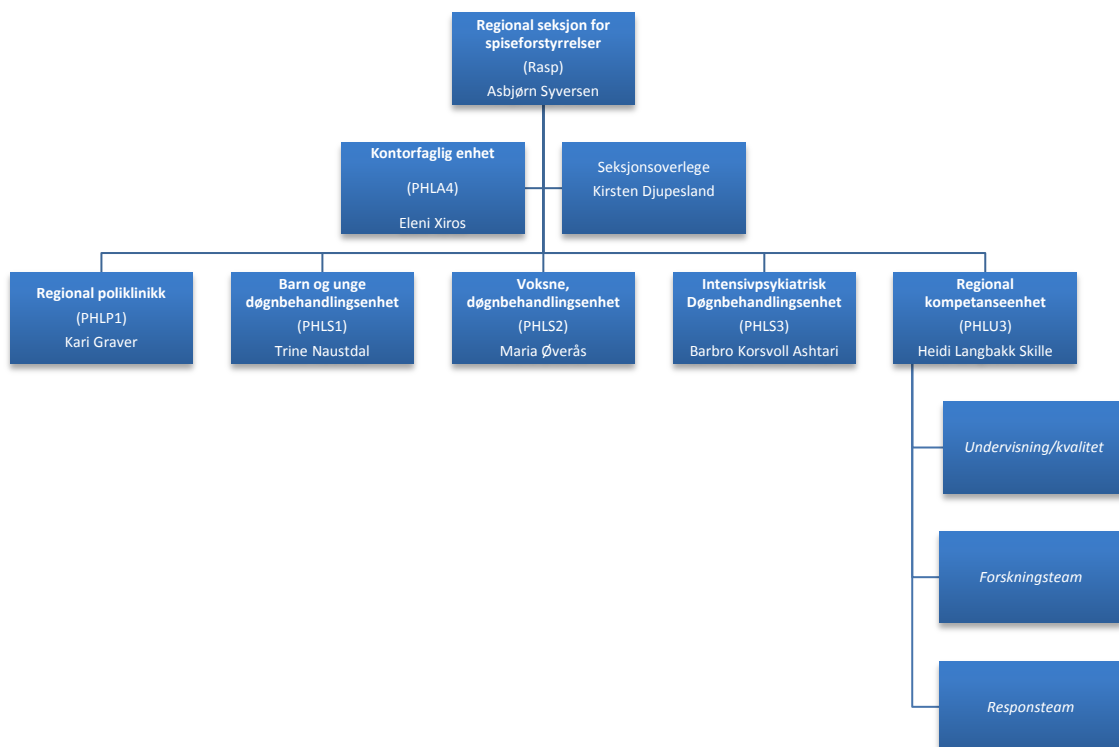
Regional seksjon for spiseforstyrrelser

ÅRSMELDING 2020

REGIONAL SEKSJON FOR SPISEFORSTYRRELSER (RASP)

Vi har en regional funksjon i Helse Sør-Øst og tilbyr behandling til de som allerede har forsøkt behandling i primærhelsetjenesten og i distriktpsykiatriske senter (DPS) eller barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) lokalt. RASP mottar henvisning fra DPS eller BUP. Dette betyr at vi kun har planlagte innleggelses, og ventetiden vil variere.

RASP består av en regional poliklinikk med dagbehandling og flerfamilieterapi, tre døgnbehandlingsenheter for barn/ungdom og voksne, et responsteam og en regional kompetansetjeneste. Hos oss vil du møte sykepleiere, miljøterapeuter, overleger, psykologspesialister, fysioterapeut, kliniske ernæringsfysiologer, kokker og merkantilt ansatte. Som universitetssykehus har vi også ansvar for opplæring og undervisning av studenter.



Organisasjonskart RASP.

Overordnede ansvarsområder

- Klinisk behandling
- Utdanning/kompetanseheving
- Forskning og metodeutvikling

Hvert av disse områdene er grunnleggende målsettinger for virksomheten vår. Gjennom disse ansvarsområdene legges det vekt på et tverrfaglig forankret behandlingstilbud til pasienter og pårørende. Vi har et utstrakt samarbeid med våre samarbeidspartnere og lokale behandlingsinstanser i Helse Sør-Øst. Vi ønsker å bidra til å heve og spre kompetanse i regionen og har samarbeidspartnere både nasjonalt og internasjonalt. Vi har et høyt fokus på brukermedvirkning for å stadig forbedre opplevelsen hos oss og opprettholde dialog med pasienter og pårørende. RASP har også stor aktivitet innenfor forskning, prosjekter, utdanningstilbud og kursvirksomhet. Se Kompetanseenhetens årsrapport 2020.

Covid-19

RASP har som alle andre vært preget av pandemien i 2020. Aktiviteten har vi fått til å opprettholde tilnærmet som vanlig, men med en rekke tilpasninger. I mars/april var nesten halvparten av de ansatte i karantene. Vi måtte derfor slå sammen to døgnenheter for å opprettholde driften. Vi så oss også nødt til å fremskynde noen utskrivelser og vi hadde stopp i inntak av nye pasienter for en periode.

Smittevern hensyn har ført til at vi har måttet gjennomføre gruppeterapi med færre deltakere, og tilbudet har blitt noe modifisert og tilpasset. Vi har i utstrakt grad tatt i bruk videokonsultasjoner både i poliklinikken og i døgnhetene, og mange ansatte har jobbet hjemmefra også klinisk.

PASIENTBEHANDLING

MÅLGRUPPER

Barn- og ungdom, døgnbehandlingsenhet

Barne- og ungdomsenheten har plass til 6 familier.

Behandlingen retter seg mot barn og ungdom opp til 18 år som strever med alvorlig spiseforstyrrelse der det er behov for utredning og behandling på regionalt nivå. Foreldre/omsorgspersoner og eventuelt søsken legges inn sammen med barnet/ungdommen. Omsorgssituasjonen skal i hovedsak være avklart før innleggelse. De overordnede målene med en innleggelse er å redusere undervekt, normalisere måltidsstruktur og bedre samspillet i familien.

Voksen, døgnbehandlingsenhet

Enheten har sengekapasitet for 10 pasienter.

Målgruppen er pasienter med alvorlige spiseforstyrrelser med behov for spesialisert utredning og behandling på regionalt nivå. De fleste pasientene har anoreksi, og noen har alvorlige former for bulimi.

Intensivpsykiatrisk, døgnbehandlingsenhet

Enheten har sengekapasitet for 8 pasienter fra 16 år. Lokalene gir mulighet for å skjerme pasienter.

Målgruppen er pasienter med alvorlige spiseforstyrrelser med behov for spesialisert utredning og behandling på regionalt nivå. De fleste pasientene har anoreksi, og noen har alvorlige former for bulimi.

Regional poliklinikk

Barn, ungdommer og voksne med alle typer alvorlige spiseforstyrrelser (anoreksi, bulimi og overspisingslidelse), der behandling har vært forsøkt i spesialisthelsetjenesten (DPD eller avtalespesialist). Vi tar imot pasienter f.o.m. 16 års alder til individuell behandling etter en CBT-E-modell (kognitiv atferdsterapi), eller til gruppebehandling i TBT-s. For barn og ungdom tilbys flerfamilieterapi, etter henvisning fra lokal BUP.

HENVISNINGER

RASP mottar henvisning fra spesialisthelsetjenesten for pasienter i regionen. Alle henvisninger blir behandlet av inntaksteamet på RASP som har møte hver tirsdag. Vurderingen gjøres på grunnlag av informasjon i henvisningen og i henhold til pasientrettighetsloven, prioriteringsveileder og seksjonens/enhetenes målgruppebeskrivelse.

BEHANDLING

BARNE- OG UNGDOMSENHETEN

Bemanning

Bemanningen består ved utgangen av 2020 av en enhetsleder, en ledende spesialsykepleier, en barn/ungdomspsykiater, en LiS, to psykologspesialister, en kokk, 6 nattevakter som er sammensatt av miljøterapeut og sykepleiere, 17 dag/kveld turnusarbeidene spesialsykepleiere, familierapeuter og miljøterapeuter.

Faglig tilnærming

Vi jobber etter prinsippene i FBT men har gjort tilpasninger til døgn inspirert av Maudsley-modellen. I møte med pasienten og familien/omsorgsbasen har vi en helhetlig systemisk tilnærming, holdning og forståelse. Hovedmålsettingen med en familieinnleggelse ved barn- og ungdomsenheten er å styrke familiens mestring med sikte på å hjelpe den unge til å overkomme spiseproblemet og gradvis klare tilstrekkelige måltider hjemme. Ved familieinnleggelse ønsker vi å forene familiens omsorg, engasjement og kunnskaper med enhetens støtte, struktur, terapi og kompetanse på spiseforstyrrelser, og vi legger spesiell vekt på å støtte opp om foreldrenes omsorgsrolle og tillit til egen kompetanse. Det er også et mål for oss å styrke familiens tilknytningsforhold, samt redusere konflikter, usikkerhet og opplevelse av maktesløshet som spiseforstyrrelsen kan ha ført med seg.

Vi har i 2020 fokusert på å tilrettelegge behandlingen for hver enkelt familie. Vi har og vært opptatt av å integrere holdningene i familiebasert behandling. Vi har hatt stort fokus på å redusere varigheten av innleggelsene samt intensivere behandlingstilbudet under innleggelsen. Vi har redusert liggetid i enheten og behandlet flere pasienter dette året. Det har vært mer fleksible tilnærminger til hver familie. Vi har spesielt hatt større fokus på ambulant arbeid i en overgangsfase ved utskrivelse. Det vil også bli et satsningsområde fremover.

Vi har hatt sekvensielle innleggelser i 2020 noe familiene og behandlingsskjeden har opplevd som nyttig. Dette kommer vi til å fortsette med, da vi kan ha kortere behandlingsopphold inne hos oss for så å komme raskere tilbake til hjemstedet sitt.

Grupper

Vi tilbyr flere ulike gruppetilbud i enheten, og det forventes at pasientene og familiene deltar på disse.

Foreldregruppe: Her kan man utveksle og dra nytte av hverandres erfaringer og kunnskap. Foreldregruppa gjennomføres ukentlig, temaer bringes inn av foreldrene fra gang til gang. Etter innspill fra foreldre kommer vi til å øke til to foreldregrupper per uke i 2021. Den ene gruppen vil fortsette som før den andre timen vil ha fokus på mer undervisning/temabasert.

Ungdomsgruppe: Den ukentlige ungdomsgruppa har faste temaer hver gang: 8 uker/sesjoner med Cognitive Remediation Therapy (CRT) og deretter 4 uker med aktuelle ungdomstemaer. Dette ruller gjennom hele året. CRT dreier seg om å oppøve fleksibilitet og å se ting i et større perspektiv med bruk av lek og spill, og kalles også hjernetrim. De har i året som var også hatt samarbeid med foreldregruppa og hatt flere grupper sammen der temaene har vært nyttige for alle. Gruppa ledes av erfarne sykepleiere/miljøterapeuter.

Søskengruppe: Søskengruppen ledes av miljøterapeuter og sykepleiere. De har hatt noen grupper i året som har gått. De lager et halvårlig program og har også noen ganger hatt grupper til søsken utfra alder. Det er viktig at søsken får mulighet til å delta i behandlingen.

Kropp og sinn: En ukentlig gruppe for alle de innlagte familiene og personal med fokus på kroppsbevissthet og avspenning. Gruppa ledes miljøterapeut/sykepleier.

Fagutvikling

Hele personalgruppa har gjennomført FBT- utdanning ved RASP i 2020. Det har vært svært nyttig for enhetens faglige utvikling dette året. Vi har bedt alle ansatte å evaluere opplegget og vi vil muligens fortsette med FBT veiledning i 2021. Vi har hatt ukentlig kollegaveiledning med hele personalgruppen i 2020. Vi har hatt gode faglige og etiske refleksjoner. For å øke arbeidsglede og fremme jobbnærvær, har vi i 2020 hatt fokus på samhold og tverrfaglig samarbeid med tanke på arbeid på tvers av enhetene på RASP. Dette arbeidet vil også fortsette i 2021. En sykepleier ble klinisk spesialist i sykepleie. Tre andre sykepleiere blir sannsynligvis ferdig med sin kliniske stige i løpet av 2021. To miljøterapeuter er ferdige som familieterapeuter som er viktig kompetanse i vår enhet. To miljøterapeuter har fått godkjent sin master. Vi har to sykepleiere som tar videreutdanning i psykisk helsearbeid og vi har flere som vil videreutdanne seg fra høsten i litt ulike retninger. Vi har to ansatte som planlegger å utarbeide undervisningsopplegg som et ledd i spesialistpermisjon og i videreutdanningen til spesialsykepleier som vil kunne brukes i gruppebehandling/familiebehandlingen.

Det har vært litt ulike fagpersoner på hospitering i 2020 både fra BUP'er og døgnavdelinger fra Helse Sør-Øst, men det har vært i litt mindre grad enn vi ønsker på grunn av covid pandemien. Det er nyttig for oss å ha hospitanter. Vi får utvekslet gjensidig erfaringer og kompetanse som er viktig for samarbeid og utvikling.

VOKSENEHETEN

Faglig retning

Voksen døgnenheten har en mentaliseringsbasert behandling. Mentaliseringsbasert terapi vurderes som en hensiktsmessig tilnærming for å skape endring hos den helt spesielle pasientgruppen på enheten. Dette bidrar også til felles språk og tenkning på tvers av profesjoner. Dette gir en opplevelse av økt faglig engasjement og samarbeid i posten. Noe som kommer pasientene til gode. I tillegg har enheten kompetanse på andre metoder og tilnærminger, med mål om en individuelt tilpasset behandling.

Behandling

Varighet for innleggelse tilpasses den enkelte pasient. For de fleste dreier det seg om en periode på 3-6 mnd. En viktig målsetning med behandlingen er å bringe med seg kunnskap og erfaringer til hjemmesituasjonen, derfor vil alltid en innleggelsesperiode innebefatte permisjoner av ulik varighet. Samarbeid med både pårørende og helsepersonell lokalt er ofte en forutsetning for å få til varig bedring. Fortsatt behandling i spesialisthelsetjenesten lokalt er vanligvis nødvendig etter en innleggelsesperiode.

Behandlingstilnærmingen er tverrfaglig. Hver pasient knyttes opp mot et tverrfaglig behandlingsteam. Behandlingen består av miljøterapi, psykoterapi, gruppeterapi, medisinsk behandling og fysioterapi.

Grupper

Voksenenheten driver med gruppeterapi i flere varianter. Grunnen til dette er at gode grupper har et stort potensiale i endringsarbeidet. Når flere mennesker går sammen om et felles terapeutisk prosjekt, og dialogen er åpen og uhindret, så kan grupper bidra til ny innsikt og svært verdifull mellommenneskelig erfaring.

"Her og nå"- gruppe: Ukentlig mentaliseringsbasert samtalegruppe med varighet på en time. Gruppen ledes av to faste gruppeterapeuter. Alle oppfordres til å delta og bidra etter hva de kan klare, både med tanke på det å fortelle om seg selv og å være med i dialogen om det andre bringer inn av tema. Det tilstrebes å arbeide med hendelser som den enkelte har opplevd eller som utspiller seg i gruppen. Evt. kan fokus ligge på hendelser frem i tid, som man kan ha behov for å reflektere over.

Temagrupper: Med jevne mellomrom holder voksendøgnenheten temagrupper. Gruppene består av to deler: Mentaliseringsbasert psykoedukativ gruppe har som formål at den enkelte skal lære om mentalisering, følelser, tilknytning og hvordan dette påvirker forhold til andre. Motivasjonsgruppe har som hovedtema å utforske ambivalensen ift spiseforstyrrelse, og det å bli frisk av en spiseforstyrrelse.

Ernæringsgruppe: Ernæringsgruppen tar opp vanlige tema og problemstillinger knyttet til mat, ernæring og fysiologi. Hensikten med gruppa er at pasientene skal sitte igjen med grunnleggende kunnskap om tema, få svar på spørsmål og uklårheter omkring mat og kropp samt ha et rom hvor disse temaene kan snakkes om. Å ha kunnskap om hvordan kroppen påvirkes av feil- og underernæring samt hvordan mat er medisin, kan være hjelpsomt i behandling av spiseforstyrrelser.

Kropp & Sinn gruppe: Ledes av tre miljøterapeuter/sykepleiere, med veiledning fra psykomotorisk-fysioterapeut. I gruppen kombinerer vi øvelser og bevegelser med refleksjon og noe samtale rundt det vi erfarer og gjør. Innhold og tema i gruppen kan være oppmerksomt nærvær / mindfulness, pust, egenomsorg, sammenhengen mellom kropp og følelser

Friluftsgruppe: Ledes av tre miljøterapeuter/sykepleiere. Pasienter med spiseforstyrrelser har ofte et tvangsmessig forhold til fysisk aktivitet. Å være på tur betyr oftest å komme fortest mulig fra A til B, og tanker som at det de gjør skal være nyttig, effektivt og riktig, gjør at de har et høyt stressnivå, og at de evner dårlig å ta inn sanseinntrykk, og være tilstede i det de gjør. I friluftsgruppen stimuleres det til gode erfaringer og opplevelser knyttet til turer, friluftsliv og aktivitet.

Treningskjøkken

Driftes av ressursperson i miljøet, leder for hver enkel gang rullerer. Når man har en alvorlig spiseforstyrrelse er det ofte knyttet mye angst og tvang til mat og måltider. Middager er for de aller fleste det vanskeligste måltidet, og forbindes i liten grad med ro og hygge. Mange har heller ikke tilberedt middag til seg selv på lenge, og trenger å øve seg på dette. Målet med treningskjøkken er å skape en normal og frisk ramme for tilberedelse av middag, der man både får øvd seg på en ferdighet man trenger til tiden etter utskrivelse og gjør seg erfaringer med at mat og måltider også kan være en arena for positivt sosialt samvær og hygge.

Brukerstyrt plass

Høsten 2020 startet enheten opp med et pilotprosjekt, der to pasienter fikk tilbud om brukerstyrt plass. Både kliniske erfaringer og empiriske funn viser at overgangen fra innleggelse på sengepost til hjem er krevende for mange pasienter, og en sårbar fase for innsykning og tilbakefall. Hensikten med pilotprosjektet med brukerstyrt plass er å se om dette kan bidra til å redusere risiko for innsykning i denne fasen, slik at endringer pasienter har fått til under innleggelsen i større grad bærer ut av avdelingen. Per nå tilbys brukerstyrt plass kun til pasienter som har kommet så langt i tilfriskningsprosess under innleggelsen, at det vurderes sannsynlig at de vil være i stand til å nyttiggjøre seg av bruk av plassen, som innebærer en innleggelse på maks 7 døgn (unntatt helg).

Fagutvikling

Enheten har i løpet av 2020 startet opp et fokusert arbeide for å se på hvordan vår behandling i enda større grad kan bidra til endringer som bærer med pasienten ut i livet etter innleggelsen avsluttes. Som et ledd i dette arbeidet har vi fokus på å øke kompetansen i avdelingen på autonomifremmende behandling. Målet er å få til større andel frivillige behandlingsløp, mindre bruk av tvang, enda bedre samarbeid med pasienten, og at pasienter deltar mer aktivt i sin egen behandling. Vi har startet opp et samarbeid med BET-seksjonen og gjennomført en fagdag på tema. Dette arbeidet er planlagt videreført i 2021.

Covid-19

Våren 2020 oppsto det en global pandemi med viruset covid-19. Dette har satt sitt preg på hele året, med ulik intensitet i ulike perioder. Jevnt over har det vært mange begrensninger for hvordan behandlingen kan gjennomføres som følge av strenge smittevern tiltak. Vårt mål har hele tiden vært å løse dette på kreative måter slik at smittevernrestriksjoner i minst mulig grad har gått ut over kvaliteten på pasientbehandlingen. En stor andel av møtevirksomheten på enheten, samt vurderingssamtaler og forvern, har foregått over video.

INTENSIVHETEN

Bemanning

Bemanningen består ved utgangen av 2020 av 2 psykiatere og 1 psykologspesialist, 1 psykolog, 1 klinisk ernæringsfysiolog, 50 % Kjøkkenvert i vikariat, sykepleiere/miljøpersonell fra 70,42 til 100 % stillinger, 8 helgestillinger fra 17 til 26 %.

Behandlingsrammer

Intensivposten tilbyr korttids døgninnleggelse på ca 6 uker for pasienter med alvorlig spiseforstyrrelse og komorbide lidelser som enten trenger å bli stabilisert for en kortere periode, pga somatisk eller psykiatrisk forverring, eller behandling for spiseforstyrrelse innenfor korttidsrammer, eventuelt sekvensielle innleggelse av kortere varighet. Posten tilbyr frivillig behandling, men er også hjemlet for bruk av tvunget psykisk helsevern. Aldersgruppen strekker seg fra 16 år og oppover med hovedvekt på unge, voksne pasienter.

Enheten har en egen skjermingsenhet med plass til 2 pasienter.

Korttidsbehandlingen forutsetter et nært, forpliktende samarbeid med lokalt spesialistnivå, hvor planlegging og tilrettelegging av videre behandlingsforløp er nøkkelområder som må være avklart i forkant av innleggelsen.

Faglig tilnærming

Intensivposten skal drive en integrert psykiatrisk behandlingstilnærming innenfor en korttids-modell. Tydelige og avgrensede mål for behandlingen med klare rammer og struktur er viktige elementer i behandlingen. Tilnærmingen benytter elementer fra ulike behandlingsformer tilpasset den enkelte pasient, eksempelvis kognitiv terapi, motivasjonsterapi, psykodynamisk forståelse, sensorimotorisk psykoterapi, familiebasert tilnærming og psykoedukasjon. Miljøterapeutisk terapi og måltidsstøtte er bærebjelker i den daglige behandlingen. Pasientene mottar også behandling individuelt og i gruppe.

I 2020 har enheten hatt fokus på hvordan vi driver måltidsstøtte. Vårt faglige mål er å lage en realistisk målsetning som pasienten er motivert for også etter utskrivelse fra Rasp, bidra til økt selvstendighet, etablere og øve på mestringsstrategier.

Vi har vært nysgjerrige på andre praksiser, sett på hvordan vår praksis i større eller mindre grad har bidratt til måloppnåelse - økt mestring og selvstendighet i måltid, bedt pasientene komme med sine innspill. Enheten har pasienter i ulike faser av sykdommen, noe som medfører et spenn i tilnærming. I november gjorde enheten en endring i mat og måltidsstrukturen. En dreining mot mer fokus på å dele pasientgruppen inn etter fungering/ noe å jobbe mot, jobber mer gruppebasert. Måltidsplanlegging en uke frem i tid, fremfor at pasienten tar valg foran hvert måltid. Fokus på å planlegge, gjennomføre, evaluere.

Siste halvår har enheten blitt nysgjerrige på kropporientert tilnærming, hatt samarbeid med seksjonens psykomotorisk fysioterapeut. Ønskelig å fortsette dette arbeidet i 2021.

Grunnet pandemien har det vært mindre kursing av enkelt ansatte. Det som har blitt gjennomført er flere ansatte på kurs innen traumefeltet. En ansatt har gjennomført videreutdanningen Motiverende intervju trinn på Oslo MET.

Grupper Kropp og sinn gruppe: 1 gang pr. uke på kveldstid. Ledes av 4 miljøterapeuter på rullering. Gruppen startet opp høsten 2020. Pasienten tas gjennom øvelser tilpasset gruppen. Miljøterapeutene veiledes av seksjonens psykomotoriske fysioterapeut.

Ernæringsgruppe: 1 gang pr. uke drevet av klinisk ernæringsfysiolog. Største parten av året har gruppen blitt drevet for pasienter fra Intensivposten. Grunnet pandemien har det ikke vært mulig å ha gruppeaktivitet sammen med Voksenposten, som er den opprinnelige modellen. Tematikken er forhåndsbestemt og rullerer.

Her og nå gruppe: 1 gang pr. uke. ledes av to psykiatere/ psykiater og ledende spesial sykepleier. Tematikken som tas opp er basert på hva som rører seg i pasientgruppa.

Pasientmøte: 1 gang pr. uke har enhetsleder møte med pasientgruppa. Fokus på brukermedvirkning, ber om innspill på endringsarbeid, svarer på spørsmål, deler informasjon.

Pasientbehandling

Enheden har behandlet 30 pasienter i løpet av året. Hovedvekten av innleggelsesløpene har vart i 6 uker. Av de 30 utskrivelsene er 8 sekvensielle forløp. Skjermingsenheten har vært i bruk, for korte opphold opptil et par dager. Skjermingsoppdragene har vært pasienter fra Barn- og ungdomsenheten. Personal fra enheten har miljøterapi oppfølgingen med bistand fra Intensiv. Behandlerressursen har ved alle tilfeller kommet fra Barn- og ungdomsenheten.

Skjermingsenheten har også blitt brukt til å isolere pasienter med mistanke om Corona smitte inntil testsvar har foreligget, dette har vært pasienter fra Intensiv og Voksen

Enheden har vært samdriftet med Voksenposten i starten av pandemien. Behandlet færre pasienter i den perioden enn ordinært. Pasienter ble skrevet ut før tiden, noen fulgt opp poliklinisk.

Psykososialt arbeidsmiljø

Enheden hadde en lav skår på forbedringsundersøkelsen som ble gjennomført på starten av året. Har jobbet videre med det psykososiale arbeidsmiljøet som også var et tema i 2019. Vært noe utfordrende da det har vært lite muligheter for å samles grunnet pandemien. Flere nye kollegaer har gjort at vi har fått en litt ny dynamikk i gruppen. Men vi har fortsatt arbeidet med å være nysgjerrige på hvordan en ulikt løser oppgaver, samt gi hverandre konstruktive tilbakemeldinger. Evaluering etter endt vakt, der tilbakemelding er fokuset, er en fast post på programmet. Målet er å bygge en trygghet i personalgruppa, som gjør at vi gir konstruktive tilbakemeldinger direkte til den det gjelder og får tydeligere frem teamjobbinga for hele enheten.

Vi har etablert en ny rapporterings struktur på morgenen som gir mer rom for tverrfaglig drøftinger av pasientene. Målet er bedre kommunikasjon rundt målsetninger, utfordringer og tiltak rundt pasientene til hele personalgruppen.

På senhøsten startet et veiledningsprosjekt, der vi jobbet ut i fra SØT modellen, situasjon, ønsket situasjon og tiltak. Målet var å kartlegge, samt bli konkrete på tiltak. Personalgruppen ble delt opp i tre grupper, enhetsleder var med i alle gruppene. Videre jobbing med tiltakene fortsetter i 2021.

POLIKLINIKKEN

Bemanning

Poliklinikken har et tverrfaglig tilbud av behandlere og terapeuter som står for utredning og behandling av pasienter med spiseforstyrrelser. Enheden har 12 stillinger, hvorav to overleger, tre psykologspesialister, seks psykiatriske sykepleiere og en psykomotorisk fysioterapeut. Sistnevnte er organisatorisk plassert i poliklinikken, men yter behandling til pasienter i hele seksjonen.

Behandling for voksne

CBT-e: Poliklinikken tilbyr individuell behandling for pasienter fra 16 år og oppover. Vi behandler alle typer spiseforstyrrelser, som anoreksi, bulimi og overspisingslidelse. Nedre grense for poliklinisk behandling er BMI 15. Poliklinikken jobber i hovedsak etter en kognitiv atferdsterapeutisk modell kalt CBT-E. Dette er en ledende, evidensbasert behandling for voksne med spiseforstyrrelser, og vår behandling er basert på en transdiagnostiske modell. Behandlingen har et tydelig symptomfokus, og baserer seg på frivillighet og ønske om endring fra pasientens side. Programmet utgjør en flertrinns-modell som består av poliklinisk

individualbehandling, et poliklinisk dagbehandlingstilbud 5 dager per uke, samt mulighet for intensivert behandling med døgntilbud ved behov. Behandlingsprogrammet er tidsavgrenset. For pasienter med anoreksi og undervekt varer programmet i ca. 40 uker, for pasienter med bulimi og overspisingslidelse er varigheten ca. 20 uker.

TBT-S

Forskning innen genetikk og nevrobiologi har ført til økt kunnskap om spiseforstyrrelser. Nyere studier har vist at det er enkelte personlighetstrekk ved spiseforstyrrelsen anoreksi som ser ut til å være involverte i utviklingen og opprettholdelsen lidelsen, som perfektjonisme, rigiditet og engstelig unnvikelse. Denne kunnskapen har blitt implementert i en ny behandlingsmodell som kalles TBT-S (Temperament Based Treatment with Support). TBT-S er en tilleggsbehandling til pasienter som allerede er i behandling i lokal spesialisthelsetjeneste. Tilbudet strekker seg over fem hele etterfølgende dager. Behandlingen kombinerer gruppe- og individualterapi med psykoedukasjon og er tilpasset personer over 16 år som har anoreksi. Deltakelse i programmet krever at pasienten har med seg minst én og maks fire støttespillere (foreldre, søsken, samboer, venn e.l.) som forplikter seg til å delta ved hele behandlingsforløpet. TBT-S fokuserer på å gi både støttespillere og pasienter verktøy til å forstå og håndtere spiseforstyrrelsen. Ansvar for gjennomføring av TBT-S ble i 2020 overført fra post 2 til poliklinikken. På grunn av smitteverntiltak i forbindelse med Covid 19 har en del av gruppene som var tenkt i 2020 blitt avlyst eller utsatt. Det ble i alt gjennomført tre grupper med tre primærpasienter i hver gruppe. Totalt ble 14 pasienter henvist til TBT-s i 2020.

Overspisingslidelse:

I 2020 har poliklinikken startet et pilotprosjekt med gruppebehandling for overspisingslidelse, over ca. 20 sesjoner. To psykologspesialister startet opp en gruppe med seks pasienter, modellen er CBT-e. Gruppen var fortsatt pågående ved årsskiftet. Evalueringen av gruppen i etterkant av forløpet vil avgjøre hvorvidt dette er et tilbud vi vil videreføre i denne formen.

Behandling for barn og unge

For barn, ungdom og deres familie er det primære behandlingstilbud flerfamilieterapi. Dette er en gruppebehandling for familier med barn og unge som lider av spiseforstyrrelser. Terapien går ut på å bringe ulike familier sammen i en terapeutisk ramme med den hensikt å overkomme de problemene hver familie har i forbindelse med at ungdommen har fått en spiseforstyrrelse. Behandlingen kombinerer faktorer fra både gruppebehandling og individuell systemisk familieterapi. Et viktig siktemål i terapien er at familiene får mulighet til å gå utenfor sitt eget individuelle perspektiv ved å bruke sine ressurser på å være til hjelp overfor andre familier. I flerfamilieterapi søker en å legge til rette for blant annet å skape en terapeutisk kontekst som øker solidaritet innad i, og på tvers av, familier. Vi jobber også for å motvirke stigmatisering og isolering, benytte gjensidig læring og gi håp. Under selve terapien gjør vi bruk av både store og små grupper, familiene deles inn i ungdoms-, mamma-, pappa-, og søskengruppe. De kan også bli delt inn på tvers og satt sammen «på nytt» med at ungdommer får «nye» foreldre. Programmet er strukturert i sekvenser med pauser og det deltar ca. 4-5 terapeuter sammen med familiene. I tillegg til gruppesamtaler, benytter vi også kreative øvelser og formingsaktiviteter. Programmet går over 11 hele dager og familiene har rett til opplæringspenger under terapien.

I 2020 ble aktiviteten i flerfamilie en del redusert som følge av smittevernrestriksjoner. Vi måtte sette et maks antall personer i gruppene til 20 personer inkludert terapeuter, noe som medførte maks fem familier i hver gruppe. I tillegg ble noen grupper utsatt, av samme grunn. Særlig tilbudet til søsken ble betydelig redusert i 2020. 27 familier mottok flerfamilieterapi ved RASP i 2020.

I alt 145 henvisninger ble tatt inn til vurdering/behandling i 2020, hvorav 101 VOP og 44 BUP.

Undervisning/fagutvikling

Ansatte i poliklinikken bidrar med kursvirksomhet internt og eksternt i tillegg til klinisk aktivitet og pasientbehandling. Det gjennomføres månedlig intern veiledning i teamet.

KOMPETANSEENHETEN

Regional kompetansetjeneste for spiseforstyrrelser har som målsetting å gi informasjon om spiseforstyrrelser, heve kompetansen av behandling av pasienter med spiseforstyrrelser i Helse Sør-Øst og fremme ny kunnskap om spiseforstyrrelser. Et forskerteam er knyttet til kompetansetjenesten. Det pågår mange ulike forskningsprosjekter som undersøker ulike sider ved spiseforstyrrelser som nevrobiologiske forhold, hvordan utrede spiseforstyrrelser, ulike sider ved behandling og samsykelighet med spiseforstyrrelser og diabetes. Det er siden etablering i 2007 utgått 10 doktorgrader fra forskerteamet og publiseres 10 – 20 vitenskapelige artikler i året. For øvrig informasjon om diagnostikk og behandling, publikasjoner og forskning, se nettsiden www.rasp.no eller ta kontakt med kompetanseneheten. Vurdering av årets aktivitet opp mot tjenestens resultatmål; det eksisterer pr. dd. ingen tallfestede resultatmål for kompetansehevede samt nettverksbyggende tiltak, måloppnåelsen er til tross for dette å anse som høy, med bakgrunn i tilbakemeldinger fra fagfeltet samt at i all hovedsak så er det positiv respons på henvendelser til RASP samt på de tilbud som arrangeres i regi av RASP.

Kurs og utdanning

Kompetansetjenesten arrangerer mange ulike kurs for helsepersonell og utdanningsprogrammene "Kropp og Selvfølelse", CBT-E for behandlere og FBT for behandlere. Kurs, seminarer, konferanser og videreutdanningsprogram Det arrangeres en rekke dagskurs og seminarer hvert halvår. Påmelding på kurs og seminarer for helsepersonell skjer via elektronisk påmeldingsskjema i arrangementet på RASP sin nettside www.rasp.no Det arrangeres også en Nordisk Miljøterapi-konferanse i april hvert annet år (partallsår) med foredragsholdere fra inn- og utland. Den planlagte Miljøterapi-konferansen i 2020 måtte dessverre avlyses, ble så flyttet til 2021, og er på nærende tidspunkt flyttet til april 2022, grunnet C-19 og dertil hørende restriksjoner. Utdanningsprogrammet Kropp og selvfølelse utlyses et nytt kull hver høst med oppstart i januar/mars året etter, kull 18 startet opp i 2020. Programmet går over nesten 1,5 år med felles samlinger og veiledning i grupper.

I lys av implementering av pakkeforløpet for barn og ungdom når det gjelder behandling av spiseforstyrrelse ble det startet opp et utdanningsløp for terapeuter i familiebasert behandling spesifikt for spiseforstyrrelser. RASP tilbyr en utdanning i Familiebasert terapi (FBT). Status for kompetansespredning må sies å være høy, generelt samt i lys av CBT-E og FBT-utdanning initiert fra sentrale medarbeidere på RASP, utdanning gis i tråd med nasjonale retningslinjer samt nylig implementerte pakkeforløp. Utdanningen tilbys også utenfor egen region, etter avtale og finansiering av Helse-Midt RHF.

Innen fagfeltet er det etablert nasjonalt samt regionalt klinisk nettverk, med opprinnelse fra oppstart i 2003, opprettet med midler fra direktoratet. Nettverkene har funksjon som faglige referansegrupper, med utveksling av erfaringer, å heve og spre kompetansen, samt å bygge nettverk. Det ble i 2020 arrangert digitale møter i regi av Nasjonalt klinisk nettverk. Kliniske ernæringsfysiologer v/ RASP arrangerer årlig nasjonalt nettverksmøte med inviterte fra hele Norge, målgruppen er kliniske ernæringsfysiologer som arbeider med pasienter med spiseforstyrrelser. Psykomotorisk fysioterapeut v/ RASP arrangerer nettverksmøter med fysioterapeuter i løpet av året med fysioterapeuter fra hele landet, målgruppen er fysioterapeuter som arbeider med pasienter med spiseforstyrrelser. 2020 var et utfordrende år med begrensede muligheter for å få gjennomført årlige/ halvårige planer/ nettverksmøter.

Responsteam – organisering, funksjon og arbeidsoppgaver

Responsteamet ved RASP er et tverrfaglig team som er organisert under Kompetanseenheden. De tilbyr bistand til behandlere i saker med alvorlige spiseforstyrrelser hos barn, unge eller voksne. Responsteamet kan delta i samarbeidsmøter, behandlingsplanlegging, faglige drøftinger eller gi veiledning til behandlere og behandlingsteam. Aktuelle tema for veiledning kan være forståelse, behandlingstilnærming, somatiske tema, spørsmål om ernæring, juridiske avveininger, etiske dilemmaer, individual-, familie- eller miljøterapeutiske utfordringer, team-dynamikk, behandlerrettighet m.m. De kan også tilby undervisning tilknyttet enkeltsaker. De har også gitt mer generell undervisning om spiseforstyrrelser i samarbeid med kompetanseenheden for øvrig. I 2020 mottok responsteamet 42 nye forespørsler som ble fulgt opp med veiledning, rett i underkant av 200 veiledningskonsultasjoner/undervisninger ved oppmøte eller video med en times varighet eller mer.

TVANG

RASP mål er størst mulig grad av frivillighet i behandlingen. Noen ganger kan likevel spiseforstyrrelsen være så sterk at pasienten står i fare for betydelig helseskade eller død, og da kan innleggelse på tvang være nødvendig. Vi jobber kontinuerlig med kvalitetssikring ved bruk av tvang ved innleggelse og under oppholdet. Månedlig kommer kontrollkommissjonen og tar for seg alle tvangsvedtak fattet, samt oppdaterer seg på døgnenhedenes lister slik at vi sikrer drift i henhold til lovverk og pasienters rettigheter.

Vedtak	Type	2016	2017	2018	2019	2020
§ 4-3	Skjerming, inkl. forlengelse	5	13	4	4	4
§ 4-4	Ernæring u/samtykke	46	53	20	44	41
§ 4-4	Legemiddel u/samtykke	-	-	-	1	2
§ 4-5	Innskrenking av forb. med omverden	2	-	-	-	-
§ 4-6	Undersøkelse av rom/kropp	11	5	6	6	1
§ 4-7	Beslag	1	-	1	1	-
§ 4-8a	Mekanisk tvangsmiddel	-	-	-	7	-
§ 4-8c	Kortidsvirkende legemiddel	-	-	-	36	13
§ 4-8d	Kortvarig fastholdning	214	393	42	263	396

BRUKERRÅD

Brukermedvirkning er sentralt for å kunne gi et godt tilbud til brukere og pårørende. RASP har et eget Brukerråd som har som formål å ivareta brukerperspektivet for ungdom og voksne med psykisk lidelse og deres pårørende. Brukerrådet avholder ett møte i måneden, og er et formalisert og rådgivende organ for ledelsen. Tidligere år har brukerrådet blant annet utviklet et dokument med råd for bruk av sosiale medier. Brukerrådet har i 2020 hatt en sterkt redusert virksomhet pga. utbruddet av Covid19, og har derfor ikke fått avviklet de møter som var planlagt. I 2020 ble derfor gjennomført til sammen kun 4.møter, hvorav siste møte ble digitalt.

Bukerrådet på RASP har følgende sammensetning:

- representant fra SpisFo (tidl IKS)
- representant fra ROS,
- tre representanter for pasientene ved Regional seksjon spiseforstyrrelser
- to representanter fra pårørende
- tre representanter fra ansatte
- seksjonsleder
- seksjonsoverlege.

Medlemmene velges for to år av gangen.

Det har blitt behandlet saker med følgende temaer:

- Årsmeldingen 2019
- Selvportrett – aktuell film på TV/Media
- Helsesykepleier: retningslinjer, arbeid og utfordringer i fht. Spiseforstyrrelser
- Masteroppgave: Når mental helse blir fysisk vurdert

Bukerrådet fikk invitasjon til klinikkens brukerseminar på Litteraturhuset høsten 2020, som dessverre måtte avlyses grunnet den pågående pandemien.

Et annerledes år – vi satser på tilnærmet normal aktivitet igjen i 2021.

RESULTATER 2019

Regnskap

Alle tall i 1000 kr	Regnskap	Budsjett	Avvik
1 Basisramme	-10477	-10477	0
5 ISF inntekt kostn legemidl utafor sykehus	-200	-202	-2
9 Polikliniske inntekter	0	0	0
11 Andre øremerkede tilskudd	-95	-124	-29
12 Andre driftsinntekter	-209	-64	145
13 DRIFTSINTEKTER inkl.grunnbevilgning	-10981	-10867	114
14 Kjøp av offentlige helsetjenester	6	0	-5
16 Varekostnader knyttet til akt. I FG	84	47	-38
19 Lønn til fast ansatte	8196	8453	258
20 Overtid og ekstrahjelp	883	182	-701
21 Pensjon	1341	1334	-7
22 Offentlige tilskudd og ref arbeidskraft	-626	-672	-46
23 Annen lønn	1314	1363	49
26 Andre driftskostnader	507	160	-348
27 DRIFTSKOSTNADER inkl interne	11705	10867	-838
28 DRIFTSRESULTAT inkl. interne	-725	0	-725
32 RESULTAT inkl.interne poster	-725	0	-725

Driftsresultat 2020

Aktivitet

Aktivitet				
Type	2017	2018	2019	2020
Ant utskrevne pasienter døgntil behandling	54	74	89	68
Ant liggedøgn døgntil behandling	5 858	5 119	6 057	4 621
ISF-opphold	2 367	1 956	2 712	2 820

Som følge av pandemien var intensiv- og voksenenheten slått sammen i snau to måneder i mars, april, mai. I denne perioden hadde intensiv ingen aktivitet, ingen liggedøgn eller utskrivelser. Uten denne effekten ville aktiviteten vært høyere.

Barne- og ungdomsenheten har hatt flere utskrivelser noensinne. Enheten har hatt stort fokus på effektive behandlingsforløp og overganger. God planlegging og samhandling med henvisende instans har ført til at enheten har kortere døgntilbehandlingsforløp enn tidligere. Foreløpig ser det ut til at behandlingsresultatene også er bedre. Liggedøgn for familie/ledsagere er ikke registrert, men utgjør flere liggedøgn enn for pasientene.

Ventetid

